

*TÜRKİYE'DE GENÇLİK ARAŞTIRMALARI:
TEMALAR, YÖNELİMLER VE YAKLAŞIMLAR*

Heretik Yayınları: 100
ISBN: 978-605-9436-66-3

©2022 Heretik Basın Yayın

Tüm hakları saklıdır. Yayıncı izni olmadan kısmen de olsa fotokopi, film, vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Haziran 2022, Ankara

Editörler: Yıldırım Şentürk, Ayşe Berna Uçarol, Abdullah Ezik
Sayfa Düzeni ve Kapak: Ali İmren

Heretik Basın Yayın ve Organizasyon Tic. Ltd. Şti.

Aziziye Mahallesi, Kuloğlu Sok. 15/2, Çankaya, Ankara

Tel: +90 (312) 418 52 00 • Faks: +90 (312) 418 50 00

Sertifika No: 41952

İnternet Sitesi: heretik.com.tr

Twitter: twitter.com/heretikyayin

Facebook: facebook.com/heretikyayin

E-mail: info@heretik.com.tr

Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağ. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Zübeyde Hanım Mah. Sedef Cad. 6/A Altındağ/Ankara

Sertifika No: 42488

Editörler: Yıldırım Şentürk
Ayşe Berna Uçarol
Abdullah Ezik

**TÜRKİYE'DE
GENÇLİK ARAŞTIRMALARI:
TEMALAR, YÖNELİMLER
VE YAKLAŞIMLAR**

HERETİK

İÇİNDEKİLER

TAKDİM (Yıldırım Şentürk)	9
---------------------------------	---

1. BÖLÜM: EĞİTİM

1. Kısım: Eğitimin Değişen Anlamı, Yeni Hedefler, Yeni Taktikler

Moderatör: Fatma Selin Varol

- I. *Ebeveynlik ve Eğitim: İstanbul'da Sınıf Dindarlık ve Laiklik Arası Yolculuk (Biray Kolluoğlu)* 19
- II. *Gözde 'Yeni Beceri ve Vasıflar' Karşısında Gençlerin Eğitimi ve Kültürel Katılımı (Yıldırım Şentürk)* 33
- III. *Türkiye'de Gençlik Çalışmaları ve Non-Formal Öğrenme: Avrupa Komisyonu Gençlik Projeleri Üzerinden Bir Değerlendirme (Özgehan Şenyuva & Asuman Göksel) .* 53
- IV. *Tartışma ve Sorular* 67

2. Kısım: Eğitimde Güncel Eğilimler ve Dinamikler

Moderatör: Yıldırım Şentürk

- I. *Ezilenlerin Pedagojisi'nden Online Eğitim'e Neler Oluyor? (Kemal İnal)* 91
- II. *Devlet Lisesinde Genç Olmak: İstanbul ve Yalova Örneği (Ayşe Berna Uçarol)* 103

III. Mesleki Eğitimin Düünden Bugüne Değerlendirilmesi ve Pandemi Sürecinde Mesleki Eğitim (Ömer Tevetoğlu)	113
IV. Tartışma ve Sorular	125

2. BÖLÜM: SİYASET

Gençler ve Siyaset İlişkinine Farklı Pencerelelerden Bakmak

Moderatör: Dilara Çelik

I. Gençlik ve Siyaset İlişkinine Kuşaklar Üzerinden Bakmak (Demet Lüküslü)	149
II. Siyasi Sistemin Dönüşümü ve Gençlerin Siyasal Katılımı (Begüm Uzun)	159
III. Siyasi Parti Üyesi Gençlerin Sosyal Medya Kullanımı (Gülüm Şener & Umut Yedikardeş).....	171
IV. Tartışma ve Sorular	189

3. BÖLÜM: ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma Hayatı ve İstihdama Gençlikten Yetişkinliğe Geçiş Üzerinden Bakmak

Moderatör: Berfin Atlı

I. İşçi Sınıfının Yeniden Oluşumunda Kritik Bir Öğe Olarak Genç Emek Alanı (Hakan Koçak)	207
---	-----

II. <i>AVM'lerin Yorgun Gençleri</i> (Nurcan Özkaplan, Ece Öztan & Ester Ruben).....	217
III. <i>Bol Bol Su İç ve Yazılım Öğren</i> (Ahmet Gire).....	233
IV. <i>Eğitimde ve İstihdamda Olmayan Gençler:</i> <i>Olmadıkları Yerden Oldukları Yer Anlaşılabilir mi?</i> (Kezban Çelik)	245
V. <i>Güvencesiz Dünyanın Sakinleri:</i> <i>Diplomalı İşsizler</i> (Esra Kaya Erdoğan).....	253
VI. <i>Tartışma ve Sorular</i>	331

4. BÖLÜM: DIŞLANMA

Kıyıda Kalan Gençler: Dışlanma ve Öteki Gençler Üzerine Tartışmalar

Moderatör: Selen Oğuz

I. <i>Arayış İçinde Bir Kuşak: Günümüz İstanbul'unda</i> <i>Ermeni Lisesi Mezunu Gençler</i> (Hakan Yücel)	287
II. <i>İstanbul'da Bir İşçi Mahallesinde Suriyeli ve</i> <i>Türkiyeli Genç Erkeklerin Gündelik Hayatta Şiddet, Çalışma</i> <i>ve Eğitim Deneyimleri</i> (Neşe Şahin Taşğın, Uğur Tekin & Deniz Yüksek)	297
III. <i>Mahpus Olmuş Üniversiteli Gençlerin</i> <i>Belirsiz Gelecekleri</i> (Ayşe Berna Uçarol)	309
IV. <i>Üniversitede Kapana Kısılmış</i> <i>LGBTİ+ Öğrenciler</i> (Melike Balkan)	321
V. <i>Tartışma ve Sorular</i>	331

5. BÖLÜM: İNANÇ ve DEĞERLER

Türkiye’de Dindarlık ve Gençlik Tartışmaları

Moderatör: Özlem Avcı Aksoy

- I. *Türkiye’de Din Çalışmaları: Dindarlar, Dine Uzak Spiritüeller ve Lâ-diniler (Önder Küçükural)* 345
- II. *İslami Siyasetin Bir Mücadele Alanı Olarak Dindar Gençlik (Özlem Avcı Aksoy)* 365
- III. *“Dindar Nesil” Neden olmadı ve Şedit Bir Ağıt Dili (Ayşe Çavdar)* 377
- IV. *Türkiye’de Kentli Dindar Genç Kadınların Kültürel Pratikleri (Ece Esmer).....* 391
- V. *Tartışma ve Sorular* 397

6. BÖLÜM: MÜZİK

Söyleşi: Gençlik ve Değişen Müzik Tercihleri

Moderatör: Saim Buğra Kurban

Evrım Hikmet Öğüt, Mustafa Avcı,
Abdurrahman Tarıkci..... 229

KAYNAKÇA..... 475

Katılımcı Özgeçmişleri 489

Takdim

Yıldırım Şentürk

Türkiye’de gençlik son zamanlarda daha fazla gündeme gelmeye başladı. Özellikle gençlerin siyasi eğilimleri ve olası bir seçimde hangi partileri destekleyecekleri, günümüz gençlerinin içinde yer aldığı varsayılan “Z kuşağının” özellikleri ve gençlerin yurtdışına gitmeyi tercih etmeleri yakın dönemde sıkça tartışılıyor. Gençliğin tartışılması gençlerin daha fazla dikkate alınmasına imkan verdiği müddetçe önemli bir gelişme olarak görülebilir. Ancak, gençliğin kamuoyunda gündeme getirilişinde bazı temel eksiklikler de hemen dikkat çekiyor.

Öncelikle, gençler sanki birbirine benzeyen kişilerden oluşan homojen bir grup olarak tasavvur ediliyor. Sadece belirli bir genç kesim için geçerli olabilecek nitelikler ön plana çıkarılıyor ve bu nitelikler sanki tüm gençleri temsil ediyormuş gibi kullanılıyor. Örneğin böyle bir yaklaşımı “z kuşağı” etrafında yapılan birçok tartışmada görmemiz mümkün. Oysa, gençlerin içinde çok farklı şartlarda bulunan farklı niteliklere sahip kesimler mevcut. Gençlerin bir kısmıyla ilgili olabilecek bir anlatının başat hale getirilmesi, diğerlerini peşinen görünmez hale getirip seslerini kısıyor.

İkincisi, gençler üzerine yapılan çalışma ve tartışmalar-
da *araçsal* bir yaklaşım hakim. Gençlerin neler düşündü-
ğünü, yaptığını veya yapmak istediğini anlamaya çalışmak
yerine, günümüz gençlerinin eski kuşaklardan farklı olan
özelliklerine en hızlı biçimde “vakıf olmayı” ve bu bilgiler
doğrultusunda gençleri yönlendirmenin yeni yöntem, tek-
nik ve dilini bulmayı hedefleyen bir yaklaşım söz konusu.
Reklamlarıyla gençlerin dikkatini çekmeye çalışan şirketler-
den, bünyesinde gençleri istihdam eden şirket ve kurumlara
veya gençlerin oylarını almaya talip siyasi partilere ka-
dar birçok kurum ve kişide bu araçsal yaklaşımın izlerini
tespit etmek mümkün. Bu yaklaşım en başından gençleri
bir “nesne” haline dönüştürüyor. İncelenmesi ve belirli bir
amaca göre müdahale edilmesi, yönlendirilmesi gereken
bir nesne, bir kitle olarak ele alınıyorlar. Kurumlar ve di-
ğer aktörler kendi gündelik ve alışlagelmiş pratiklerini ve
yaklaşımlarını gençleri anlamaya çalışarak hatta onları tüm
bu süreçlere daha fazla dahil ederek yeniden kurgulamaya
ve dönüştürmeye o kadar da istekli görünmüyorlar. Nite-
kim “nesil yetiştirme” etrafında yapılan her girişimde, nesili
yetiştirme görevini üstlenen başta eğitim alanı olmak üze-
re çeşitli kişi ve kurumlar, kendilerinin sahip oldukları ve
gençlere transfer etmek istedikleri hedef, nitelik, içerik veya
mesajdan en başından eminler. Bu aktarımı en hızlı biçimde
yapabilecek yeni aparat ve alanları keşfederek yeni nesilleri
yine kendi arzularına göre “inşa etme” niyetini taşıyorlar.

Öte yandan, Türkiye’de yavaş yavaş çeşitlenen ve de-
rinleşen *gençlik araştırmaları* aslında yukarıda belirttiğimiz
temel eksikleri aşmaya yönelik kıymetli çalışmalar ve tar-
tışmalar sunuyor. Elinizdeki kitap bu araştırmaların genç-

lik üzerine Türkiye’de gündeme getirdiği tema, yönelim ve yaklaşımlardan bir seçki sunmayı hedefliyor.

Bu derlemenin ortaya çıkış sürecini de anlatmak isterim. Avrupa Komisyonu Ufuk 2020 programı kapsamında desteklenen “Avrupa Geleceğinin Kültür Mirası ve Kimlikleri” (CHIEF) başlıklı proje 9 ülkede (İngiltere, Letonya, Hırvatistan, Gürcistan, Türkiye, İspanya, Slovakya, Hindistan, Almanya) eşgüdümlü biçimde yürütüldü.¹ Bu uluslararası projenin Türkiye kısmında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden Yıldırım Şentürk, Ayça Oral, Ece Esmer, Ayşe Berna Uçarol, Hülya Mete ve Saim Buğra Kurban’dan oluşan araştırma ekibi yer aldı. Mayıs 2018- Ekim 2021 arasında devam eden bu projede gençlerin kültürel katılımı ve eğitimi üzerine kapsamlı araştırmalar ve çeşitli atölye çalışmaları yürütüldü. Bu süreçte farklı toplumsal profillerden gençlerle, gençlik STK’larıyla, yerel yönetimlerin gençlik birimlerindeki uzmanlarla ve gençlik üzerine çalışmalar yapan araştırmacılarla tanışma, bilgi ve deneyimlerimizi paylaşma fırsatı bulduk. 2021 yılında araştırma projesinin sonlarına geldiğimizde araştırmamızın bazı sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmak için çeşitli etkinlikler düzenlemeyi hedefledik. Bu etkinliklerin formatının ve içeriğinin şekillenmesine ve nihai etkinliğin yürütülmesine gençleri mümkün olduğu kadar dahil etmek istiyorduk. Yani bilindik akademik etkinlik formatından çıkıp gençlere hitap edecek faaliyetler olmasını arzuluyorduk. Ancak 2021

1 Bu proje 770464 numaralı Hibe Sözleşmesi gereğince Avrupa Komisyonu’nun Ufuk 2020 Araştırma ve İnnovasyon programı tarafından desteklenmiştir. CHIEF projesinin sonuçları hakkında daha fazla bilgi almak için bakınız <http://chiefprojecteu.com/>

yılında devam eden Covid-19 kısıtlamaları ve belirsizliğinde bu isteğimizi ne yazık ki yerine getiremedik.

Onun yerine gençlik araştırmalarında gündeme gelen konuları çeşitli çevrimiçi etkinliklerle tartışmayı hedefledik. Böylece bir yandan farklı temalar etrafında gençlik üzerine bir webinar söyleşi serisi, bir yandan da gençlik araştırmaları için bir çalıştay düzenlemeye karar verdik. Nihayetinde eğitim, din ve inanç sistemleri ve müzik temaları etrafında gençlik üzerine 3 webinar söyleşisi yaptık. Bu söyleşileri sırasıyla Ayşe Berna Uçarol, Ece Esmer ve Saim Buğra Kurban düzenlediler. Gençlik Araştırmaları Çalıştayı'nda ise bu alanda ön plana çıkan tema ve yaklaşımları alanda kıymetli çalışmaları olan araştırmacılar ile tartışmayı hedefledik. Yıldırım Şentürk ve Ayşe Berna Uçarol ile birlikte çalıştay düzenleme kurulunda yer alan ve uzun süredir gençlik alanında araştırmalar sürdüren Demet Lüküslü ve Hakan Yücel'in de katkılarıyla gençlik üzerine önemli olduğunu düşündüğümüz 4 oturum teması (eğitim, siyasal katılım, çalışma hayatı ve dışlanma) belirledik ve bu alanlarda araştırmaları olan katılımcıları çalıştaya davet ettik. Nitekim 12-13 Haziran 2021 tarihlerinde çevrimiçi yapılan etkinlikte gençlik üzerine güncel konu ve yaklaşımları birlikte ele alma ve tartışma fırsatı bulduk. Elinizdeki bu derleme 2021 yılında yaptığımız webinar söyleşi serisini ve çalıştaydaki çalışmalarını, 6 bölüm altında bir araya getiriyor. Ayşe Berna Uçarol, Abdullah Ezik ve ben derlemenin editörlüğünü üstlendik.

Öncelikle gençlik araştırmaları üzerine yaptığımız bu etkinliklere katılıp çalışmalarını ve görüşlerini bizlerle paylaşan tüm katılımcılara teşekkür ederiz. Çalıştaydaki otu-

rumların moderatörlüğünü üstlenen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencileri Fatma Selen Varol, Dilara Çelik, Berfin Atlı, Selen Oğuz'a bir kez daha teşekkür ederiz. Etkinliklerin düzenlenmesinden derlemenin tamamlanmasına kadar geçen sürede birçok kişinin katkısı oldu. Bu vesile ile Aysim Türkmen, Demet Lüküslü, Deniz Gündoğan İbrişim, Ebru Soytemel, Egemen Yılığür, Esin Hamamcı, Esra Balcı, Hakan Yücel, Mehmet Ali Kalacı, Seval Şahin ve Sevcan Tiftik'e de teşekkür etmek isteriz. Son olarak bu kitabı okuyucuyla buluşturan Heretik Yayınevi'ne titiz ve özverili çalışmalarından dolayı peşinen teşekkür ederiz. Yayınlarıyla Türkiye'deki sosyal bilim yazın içinde kısa zamanda kıymetli bir yer edinen Heretik'ten bu kitabın çıkacak olması bizleri ayrıca heyecanlandırdı.

Umarız bu çalışma gençleri anlamaya öncelik veren yaklaşım ve politikaların gelişmesine vesile olur.